

О. М. Іонова
С. Є. Лупаренко

РОЗВИТОК СПРЯМОВАНOSTІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА ЗДІЙСНЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Доцільність розвитку спрямованості вчителя початкової школи на реалізацію здоров'язбережувальної професійної діяльності зумовлена значним впливом вчителя на здоровий розвиток молодших школярів через освіту, з іншого боку, недостатньою усвідомленістю педагога своєї ролі у процесі збереження здоров'я дітей.

Метою дослідження є стимулювання спрямованості вчителя початкової школи на реалізацію здоров'язбереження школярів, що передбачає посилення мотиваційно-ціннісного й когнітивно-процесуального компонентів професійно-педагогічної діяльності вчителя та його науково-методичну підтримку під час безпосереднього здійснення ним навчально-виховного процесу.

Використано комплекс емпіричних методів: аналіз продуктів професійної діяльності вчителів, спостереження й аналіз діяльності вчителя на уроках; групові обговорення, які присвячувалися завданням, що планувалися до розв'язання; індивідуальні бесіди, що проводилися в позаурочний час; анкетування за допомогою спеціально розроблених анкет; методи математичної статистики для кількісного та якісного аналізу емпіричних даних.

Удосконаленню здоров'язбережувальної професійно-педагогічної діяльності вчителя молодших класів сприяли лекційні та практичні заняття із залученням активних форм і методів, що проводилися в межах семінару «Актуальні питання здорового розвитку дитини». Науково-методична підтримка вчителя здійснювалася під час взаємовідвідування уроків та їх аналізу, спостереження за діяльністю вчителів у позаурочній роботі, взаємоаналізу вчителями стану оформлення шкільної документації тощо.

Експериментальні дані, отримані на основі самооцінки слухачами семінару результатів своєї освітньої та професійної діяльності під час констатувального та контрольного зрізів, засвідчили позитивну динаміку за всіма досліджуваними показниками (стійкість інтересу до реалізації збереження здоров'я школярів, позитивне ставлення до ведення здорового образу життя, засвоєння знань про основи формування здоров'я дитини,

оволодіння здоров'язберезувальними освітніми технологіями, здатність організації суб'єкт-суб'єктних взаємин, здійснення педагогічної рефлексії).

Ключові слова: початкова школа, здоров'язбереження, учитель, спрямованість, професійна діяльність.

Ionova O., Luparenko S. Development of primary school teacher's orientation to implementation of health maintaining professional activity. The expediency of formation of primary school teacher's orientation to realization of health maintaining professional activity is caused, on the one hand, by teacher's considerable influence on junior pupils' healthy development through education and, on the other hand, by pedagogue's poor awareness of his role in the process of maintaining children's health.

The aim of this research is stimulation of primary school teacher's orientation to implementation of schoolchildren's health maintenance, which means strengthening the motivational-value and cognitive-procedural components of teacher's professional-pedagogical activity and his scientific-methodic support when implementing educational process directly.

A complex of empirical methods has been used. They are: analysis of the results of teachers' professional activity and analysis of teacher's activity at lessons; group discussions dedicated to the tasks that were planned to solve; individual talks that were conducted after classes; survey using special questionnaires; methods of mathematical statistics for qualitative and quantitative analysis of empirical data.

Lectures and practical classes, that were held at seminar "Topical Issues of Child's Healthy Development" and where active forms and methods were used, promoted primary school teacher's health maintaining professional-pedagogical activity. Teachers' scientific-methodic support was carried out when attending lessons of each other and analyzing them, observing teachers' activity in extracurricular work, analyzing the state of school documentation by teachers etc.

Experimental data, obtained on the basis of seminar students' self-evaluation of the results of their educational and professional activity during the ascertaining and control tests, have shown positive dynamics in all investigated indicators. These indicators were: stability of interest in realization of schoolchildren's health maintenance, positive attitude to conducting healthy lifestyle, acquisition of knowledge about the basics of formation of child's health, mastering the health maintaining educational technologies, ability to organize subject-subject relationships, implementation of pedagogical reflection.

Key words: primary school, health maintenance, teacher, orientation, professional activity.

Вступ. Одним із пріоритетних завдань сучасної школи є виховання здорового покоління, свідомого ставлення особистості до свого здоров'я та здоров'я інших людей (Національна доктрина розвитку освіти в Україні XXI

століття, Концепція Державної програми «Здорова дитина» на 2008-2017 рр., Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Загальнодержавна програма «Здоров'я – 2020: український вимір» тощо).

Реалізація завдань створення здоров'язбережувального освітнього простору залежить насамперед від учителя, завдяки якому процес навчання будь-якій шкільній дисципліні має стати невід'ємною частиною збереження здоров'я дитини. Не менш важливим є й те, щоб учитель слугував взірцем здорового способу життя.

Особливу роль в організації збереження та зміцнення здоров'я дітей відіграє вчитель початкової школи, що зумовлено віковими особливостями молодших школярів: дитина цього віку – віку інтенсивного розвитку, формування організму – досить чутлива і вразлива щодо будь-яких несприятливих зовнішніх факторів. З іншого боку, молодший школяр має високу здатність до ідентифікації себе з оточенням, потребу в авторитеті вчителя, наслідуванні зразків його поведінки, що створює необхідні передумови для виховання здорових звичок, усталеної мотивації на здоровий спосіб життя. Отже, учитель початкової школи як безпосередній і основний організатор педагогічного процесу може систематично й найбільш ефективно впливати на здоровий розвиток дитини.

Водночас, за даними проведених нами опитувань 250 учителів початкових класів шкіл м. Харкова, більшість респондентів (64,8 %) недостатньо розуміють свою роль у процесі здоров'язбереження школярів, неготові до перебудови стереотипу як викладання (52,8 %), так і взаємин з учнями (67,6 %). До того ж, переважна більшість педагогів (68,0 %) мають досить низьку мотивацію із збереження власного здоров'я, вважаючи, що займатися здоров'ям їм заважає матеріальний стан, нестача часу для вживання оздоровчих заходів тощо.

Аналіз психолого-педагогічних джерел дає можливість зробити висновок про те, що досліджувана проблема вирішується в різних напрямках, зокрема: розвиток здоров'я особистості через освіту, створення

здоров'язбережувального навчально-виховного середовища (Н. Бібік, О. Дубогай, О. Лукашенко, О. Савченко, С. Шмалей), формування здорового способу життя, культури здоров'я школярів (Т. Бойченко, О. Вакуленко, О. Ващенко, В. Горащук, С. Закопайло, Т. Єрмакова, В. Єфимова, С. Кириленко, С. Кондратюк, В. Кузьменко, С. Лапаєнко, Ю. Мельник, С. Омельченко, В. Оржеховська), підготовка майбутніх учителів до здійснення здоров'язбереження учнів (О. Авдєєва, В. Бобрицька, Ю. Бойчук, Н. П'ясецька, О. Філіпп'єва, Є. Чернишова) (Ionova, 2015; Boichuk, Vasylieva, Gryn et al., 2012; Bliznevsky, Kudryavtsev, Kuzmina, Ionova, & Yermakova, 2016; Ionova, 2015; Ionova, 2018).

Водночас у психолого-педагогічній науці проблема розвитку спрямованості вчителя початкової школи на реалізацію здоров'язбережувальної професійної діяльності не стала предметом спеціального дослідження.

Мета та завдання. Мета дослідження – стимулювання спрямованості вчителя початкової школи на реалізацію збереження здоров'я школярів у професійній діяльності.

Завдання: посилення мотиваційно-ціннісного й когнітивно-процесуального компонентів професійно-педагогічної діяльності вчителя з організації здоров'язбереження школярів; науково-методична підтримка вчителя під час безпосереднього здійснення ним навчально-виховного процесу здоров'язбережувального характеру.

Методи дослідження. Використано комплекс емпіричних методів: аналіз продуктів професійної діяльності вчителів, спостереження й аналіз діяльності вчителя на уроках; групові обговорення, які присвячувалися завданням, що планувалися до розв'язання; індивідуальні бесіди, що проводилися в позаурочний час у кабінеті психологічного розвантаження; анкетування за допомогою спеціально розроблених анкет; методи математичної статистики для кількісного та якісного аналізу емпіричних даних.

Результати. Для вдосконалення професійно-педагогічної діяльності вчителя з організації здоров'язбереження молодших школярів було започатковано роботу Харківського міського психолого-педагогічного семінару «Актуальні питання здорового розвитку дитини», який діяв 4 рази на місяць та в якому брали участь 32 учителя молодших класів.

У роботу семінару вчителі залучалися диференційовано – залежно від ступеню підготовленості вчителя надавалися різний обсяг інформації та літератури, різна кількість завдань та їх розмаїття. Інформація подавалася з урахуванням побажань педагогів. Семінар мав гнучкий склад учасників: учителі могли відвідувати всі заняття або вибірково (за необхідністю).

Учителям була запропонована така тематика лекційних занять: людина та її здоров'я як найвищі цінності. Суть категорій «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «безпека життя», «культура здоров'я»; процеси соціалізації й індивідуалізації дитини; фактори ризику здоров'я учнів у процесі навчання й виховання; погляди видатних педагогів (Я. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Г. Сковорода, К. Ушинський, Р. Штайнер, В. Сухомлинський) про збереження та зміцнення здоров'я дитини; суть і напрями (медичний, психологічний, педагогічний) реалізації процесу збереження здоров'я школярів; педагогічні аспекти розв'язання проблеми здоров'язбереження школярів (зміст освіти, методи викладання, організація навчання, методи оцінювання навчально-пізнавальної діяльності школярів, характер взаємодії вчителя з учнями); використання оздоровчих освітніх технологій (ігрова діяльність, рухова активність, вправи на розвантаження, залучення оздоровчого ефекту мистецтва та праці тощо); вплив особистості вчителя на здоров'я учня; специфіка професійно-педагогічної здоров'язбережувальної діяльності вчителя початкової школи.

У роботу з учителями залучалися різні форми та методи активізації навчально-пізнавальної діяльності вчителів, що забезпечувало поглиблення та закріплення знань, отриманих у ході лекцій, а саме: «круглі столи» («Чи є обов'язком учителя здоровий розвиток учня?», «У чому для мене особисто

полягають цінності педагогічної праці?»); рольові та ділові ігри, соціально-психологічні тренінги (розвиток комунікативних та рефлексивних умінь, навичок саморегулювання професійної поведінки, володіння своїм емоційним станом тощо, стримування негативних емоцій).

Важливим аспектом роботи семінару було створення сприятливої психоемоційної атмосфери, що забезпечувало активну розумову діяльність, вільний обмін думками та досвідом.

Безпосередня науково-методична підтримка вчителя здійснювалася під час: взаємовідвідування уроків та їх аналізу (перед відвідуванням уроків своїх колег учителі отримували цільові завдання: спостереження за професійною діяльністю педагога, взаємодією вчителя з учнями, визначення відповідності тематики заняття меті та завданням уроку, проведення спостереження адекватності застосування вчителем форм і методів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, ефективності використання здоров'язбережувальних технологій; вивчення стилю спілкування педагога із своїми вихованцями, його впливу на психоемоційний клімат у класі); спостереження за діяльністю вчителів у позаурочній роботі та проведенні позакласних заходів (визначення актуальності й цінності проведених заходів, ролі та місця вчителя й учнів у позакласній роботі, здатності вчителя до встановлення педагогічно доцільних взаємин з учнями тощо); взаємоаналізу вчителями стану оформлення шкільної документації (календарні плани та плани виховної роботи, класні журнали, особисті справи учнів тощо).

Учителям надавалася допомога у складанні карти індивідуального розвитку дитини, яка містила комплекс даних відносно різних аспектів дитячої життєдіяльності (сім'я й побут, навчання й поведінка у школі, результати діагностики здоров'я) та її динаміки. Сукупність даних карти дозволяла вчителю виробляти достатньо точне уявлення про особистість учня, що при зацікавленому ставленні педагога сприяло забезпеченню реального індивідуального підходу до дитини.

Під час відвідувань шкільних занять увага вчителя зверталася на необхідність створення атмосфери індивідуальної та колективної творчості, духовної спільності педагога та учнів. Це вимагає від учителя підходу до дитини з оптимістичною гіпотезою, вірою в її здібності й успіхи, передбачає організацію педагогічно доцільного спілкування з учнями, інтелектуально-емоційну підтримку школярів на основі авансування тощо.

Особлива увага вчителів приверталася також до використання адекватних потребам дітей молодшого шкільного віку методів і прийомів навчання, які дозволяли уникати неприродної й шкідливої для дитини надмірної інтелектуалізації навчання, забезпечували формування навчальних і особистісних здібностей учнів через активну емоційно-вольову діяльність.

Особлива увага приділялася методу емоційно-образного дослідження об'єкта (учням пропонувалося подивитися на конкретний навчальний об'єкт – число, слово, геометричну фігуру тощо – намалювати побачені в них образи, описати, на що вони схожі); використанню дидактичних ігор, які органічно включалися в навчання всіх предметів, викликали великий інтерес у дітей, сприяли поживленню навчального процесу, розвитку уяви, спостережливості, запобіганню втоми.

Учителями застосовувалися також такі нестандартні уроки, як театралізовані уроки, уроки-концерти, уроки-екскурсії, уроки психологічного розвантаження тощо. Зокрема, значний здоровотвірний потенціал мали уроки-екскурсії, під час яких діти спілкувалися з природою, могли спостерігати зміни в житті навколишнього світу більш цілеспрямовано, ніж за інших обставин. Даний тип уроків підвищував працездатність учнів, активізував їхні пізнавальні інтереси, виховував любов до оточення. Усе це здійснювало сприятливий вплив на фізичне та психічне здоров'я дітей.

Велике значення вчителями надавалося проведенню уроків психологічного розвантаження, під час яких учням пропонувалися завдання позанавчального характеру в формі ігрової діяльності – ігри на розвиток сприйняття, пам'яті, уяви, уваги. За нашими спостереженнями,

психоемоційна атмосфера, ті взаємини, що встановлювалися під час проведення уроків психологічного розвантаження, мали стійку післядію і позитивно впливали й на інші навчальні заняття. Зокрема, після цих уроків школярі були більш активними, уважними, більш ефективно виконували навчальні завдання. Отже, уроки психологічного розвантаження були дієвим засобом формування позитивного ставлення й пізнавального інтересу учнів.

Під час проведення навчального процесу особлива увага вчителів спрямовувалася на постійну зміну поз школярів. У зв'язку з цим використовувалися такі заходи: спочатку діти займалися сидячи, а потім стоячи; заняття переривалися фізкультхвилинками та динамічними паузами (музичні, танцювальні, ігрові або їх сполучення), під час яких діти могли розім'ятися, порухатися, що вносило різноманітність, яку люблять усі діти.

У окремих класах біля парт клали килимки, на яких були нашиті гудзики різних розмірів і форм. На таких килимках учні могли босоніж потоптатися. Це начебто гра, але для дитини – величезна користь, оскільки на стопі людини знаходяться важливі енергетичні точки, масаж яких активізує роботу внутрішніх органів.

Експериментальні дані, отримані на основі самооцінки слухачами семінару результатів своєї освітньої та професійної діяльності під час констатувального (2015 р.) і контрольного (2017 р.) зрізів, представлено в таблиці.

Таблиця

**Результати самооцінки вчителями своїх професійних
та особистісних якостей (приріст у %)**

Якості та рівень їх сформованості	Приріст
Інтерес до здійснення збереження здоров'я школярів:	
– стійкий	37,5
– ситуативний	-31,3
– відсутність інтересу	-6,2
Ставлення до ведення здорового образу життя:	
– позитивне	53,1

– нейтральне	-43,7
– негативне	-9,4
Засвоєння знань про основи формування здоров'я дитини на рівнях:	
– високому	50,0
– середньому	-40,6
– низькому	-9,4
Оволодіння здоров'язбережувальними освітніми технологіями на рівнях:	
– високому	46,9
– середньому	-31,2
– низькому	-15,7
Здатність організації суб'єкт-суб'єктних взаємин у навчально-виховному процесі на рівнях:	
– високому	43,8
– середньому	-43,8
– низькому	0
Педагогічна рефлексія:	
– здійснює	21,9
– здійснює частково	-18,8
– не здійснює	-3,1

Обговорення. Як свідчить аналіз таблиці, форми та методи науково-методичної роботи з учителями початкової школи сприяли значним змінам у сформованості якостей педагогів і мали позитивну динаміку за всіма досліджуваними показниками. Так, аналіз отриманих даних дозволив констатувати, що спеціально організована робота з учителями позитивно вплинула на розвиток їхніх інтересів: на 37,5 % зросла кількість учителів, які мали стійкий інтерес до здійснення збереження здоров'я школярів. Учителі кардинально переглянули свої погляди до власного образу життя: на 53,1 % збільшилася кількість педагогів, що позитивно ставилися до ведення здорового образу життя.

Зміни, що відбулися в учителів, зумовлені створенням умов, завдяки яким учителі мали можливість осмислювати проблеми збереження здоров'я учнів з різних позицій, усвідомлювати специфіку своєї діяльності в контексті вирішення завдань збереження здоров'я школярів.

Отримані результати засвідчили зростання на 50,0 % кількості вчителів, які виявили сформованість знань про основи формування здоров'я

дитини на високому рівні; на 46,9 % – засвоєння здоров'язбережувальних освітніх технологій на високому рівні. Зазначені зрушення у сформованості знань відбулися завдяки використанню активних форм і методів роботи, акцентуванню уваги на практичному застосуванні знань про збереження здоров'я школярів, практичній спрямованості роботи з учителями.

Приріст кількості вчителів, які на високому рівні оволоділи вміннями організації суб'єкт-суб'єктних взаємин у педагогічному процесі, зросла на 43,8 %. Також значно зросла кількість учителів (на 21,9 %), які мали розвинені на високому рівні вміння педагогічної рефлексії. Це пояснюється вдало обраними прийомами: надання вчителям можливості дискутувати, відстоювати власну позицію, постановка питань, що мають декілька варіантів вирішення, подання інформації в формі пошуку істини, використання рольових і ділових ігор, елементів тренінгу.

Аналітичний підхід до визначення теоретичного й методичного рівнів учителів виявив також позитивні зміни. Вчителі охоче відвідували бібліотеку, знайомилися з новою науково-методичною літературою, присвяченою питанням збереження здоров'я учнів, на засіданнях різного рівня, семінарах, конференціях активно обмінювалися своїм досвідом щодо організації здоров'язбережувального навчально-виховного процесу.

Так, у своїх наукових доповідях і повідомленнях учителі порушували такі питання: раціональне використання навчального часу учнів; зменшення навантаження на школярів через використання комплексних завдань; усунення дублювання навчального матеріалу через зміцнення міжпредметних зв'язків; залучення у процес навчання різноманітних форм рухової активності та інших засобів розвантаження; оптимізація режиму відпочинку дітей у школі та вдома; координація зусиль сім'ї та школи у здоровому розвитку дитини.

Виступи вчителів, які брали активну участь у підвищенні своєї кваліфікації, були змістовними, характеризувалися глибиною підходів до означеної проблеми. Педагоги виявили якісні знання з таких понять, як

сутність здоров'язбережувального навчально-виховного процесу, конкретні форми та методи його здійснення, використання освітніх технологій збереження здоров'я тощо.

Особливої уваги заслуговували виступи вчителів, у яких вони висвітлювали не лише теоретичні питання із збереження здоров'я учнів, а насамперед, власні думки та професійно-педагогічний досвід щодо організації здоров'язбережувального процесу навчання й виховання.

Висновки. Отже, удосконалення здоров'язбережувальної професійно-педагогічної діяльності вчителя молодших класів здійснювалося в межах семінару «Актуальні питання здорового розвитку дитини».

Посиленню мотиваційно-ціннісного й когнітивно-процесуального компонентів професійно-педагогічної діяльності вчителя сприяли лекційні та практичні заняття із залученням різних форм і методів («круглі столи», рольові та ділові ігри, соціально-психологічні тренінги, спрямовані на розвиток комунікативних та рефлексивних умінь, навичок саморегулювання професійної поведінки, володіння своїм емоційним станом тощо, стримування негативних емоцій).

Науково-методична підтримка вчителя здійснювалася під час взаємовідвідування уроків та їх аналізу, спостереження за діяльністю вчителів у позаурочній роботі та проведенні позакласних заходів, взаємоаналізу вчителями стану оформлення шкільної документації тощо.

Уточнено критерії та показники результативності здійснення вчителем молодших класів здоров'язбережувальної професійно-педагогічної діяльності, а саме: стійкий інтерес до здійснення збереження здоров'я школярів, позитивне ставлення до ведення здорового образу життя, засвоєння знань про основи формування здоров'я дитини, оволодіння здоров'язбережувальними освітніми технологіями, здатність організації суб'єкт-суб'єктних взаємин у навчально-виховному процесі, здійснення педагогічної рефлексії.

Експериментальні дані, отримані на основі самооцінки слухачами семінару результатів своєї освітньої та професійної діяльності під час констатувального та контрольного зрізів, засвідчили наявність значних змін і позитивну динаміку за всіма досліджуваними показниками.

ЛІТЕРАТУРА

- Bliznevsky A. Influence of personal characteristics of pupils and students on the effectiveness of the relationship to the specific physical activities / A. Bliznevsky, M. Kudryavtsev, V. Kuzmin, O. Ionova, T. Yermakova. *Journal of Physical Education and Sport*. 2016. Vol. 16. Iss. 2. Pp. 424-432.
- Ionova O., Luparenko S., Gres O., Partola V., Dovzhenko T. Health Maintenance Activity of Heads of Educational Establishments: the Technology of Improving. *Research Journal of Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences*. 2018, Vol. 9, Iss. 6. Pp.1026-1034.
- Ionova O.M. Salutogenetic approach to professional training of future teachers. *Pedagogics psychology medical-biological problems of physical training and sports*. 2015. Vol. 19. Iss. 2. Pp. 34-42.
- Іонова О. М. Здоров'язберігаюча діяльність загальноосвітнього навчального закладу: досвід вальдорфської школи. *Теорія та практика здоров'язберігаючої діяльності загальноосвітніх навчальних закладів: наук.-мет. матеріали для керівників ЗНЗ*. Х. : Aladdin Print, 2015. С.74-82.
- Формування здоров'я особистості в умовах навчального закладу: навч. пос. [Ю.Д. Бойчук та інші]. Х. : ХДАДМ, 2012. 146 с.

REFERENCES

- Bliznevsky, A., Kudryavtsev, M., Kuzmina, V., Ionova, O. & Yermakova, T. (2016). Influence of personal characteristics of pupils and students on the effectiveness of the relationship to the specific physical activities. *Journal of Physical Education and Sport*, 16 (2), 424-432.
- Boichuk, Yu., Vasylieva, K., Gryn, L. et al. (2012). *Formuvannia zdorovia osobystosti v umovah navchalnogo zaklady* [Formation of Human Health in the Conditions of Educational Establishment]. Kharkiv: KhDADM (in Ukrainian).
- Ionova, O. (2015). Salutogenetic approach to professional training of future teachers. *Pedagogics psychology medical-biological problems of physical training and sports*, 19 (2), 34-42.
- Ionova, O. (2015). Zdoroviazberigaiucha diialnist zagalnoosvitniogo navchalnogo zakladu: dosvid valdorfskoi shkoly [Health Maintenance Activity of General Educational Institution: Experience of Waldorf School] In *Teoriia ta praktyka zdoroviazberigaiuchoi diialnosti zagalnoosvitnih navchalnyh zakladiv* [Theory and Practice of Health Maintenance Activity of General Educational Institutions] (1st ed., pp. 74-82). Kharkiv: Aladdin Print (in Ukrainian).
- Ionova, O., Luparenko, S., Gres, O., Partola, V. & Dovzhenko, T. (2018). Health Maintenance Activity of Heads of Educational Establishments: the Technology of Improving. *Research Journal of Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences*, 9 (6), 1026-1034.

Інформація про авторів:

Іонова Олена Миколаївна: ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9306-5553>; доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри природничо-математичних

Information about the authors:

Ionova Olena: ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9306-5553>; Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Natural-Mathematical Disciplines,

дисциплін, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна 61000
e-mail: elenaionova25@ukr.net

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska street, 2, Kharkiv, Ukraine 61000
e-mail: elenaionova25@ukr.net

Лупаренко Світлана Євгенівна: ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3111-5340>;
доктор педагогічних наук, професор, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна 61000
e-mail: svetlana.luparenko@gmail.com

Luparenko Svitlana: ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3111-5340>;
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska street, 2, Kharkiv, Ukraine 61000
e-mail: svetlana.luparenko@gmail.com

Цитуйте цю статтю як: Іонова О.М., Лупаренко С.Є. Розвиток спрямованості вчителя початкової школи на здійснення здоров'язбережувальної професійної діяльності. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2018. № 45. С. 85-97.
<http://doi.org/10.5281/zenodo.2620587>

Дата надходження статті до редакції: 9.11.2018
Стаття прийнята до друку: 23.11.2018